

Passat, present i futur del Parc del Delta de l'Ebre

View metadata, citation and similar papers at core.ac.uk

brought to you by CORE

provided by Revistes Catalanes amb Accés

Rafael Balada i Llasat
Director del Parc del delta de l'Ebre

L'autor aprofundeix en el passat i el present del Parc del delta de l'Ebre, un espai natural des de sempre caracteritzat per la gran activitat humana que s'hi ha desenvolupat. Una història plena d'entrebancs, sense gaire recursos i una certa desconfiança per part de la població local cap al forà han portat, finalment, a la realitat d'un parc que els veïns senten i defensen com un valuós patrimoni. Tot i que encara hi ha nombrosos reptes per al futur.

Els antecedents

Les figures de protecció de la natura a Europa, en el sentit actual, van a remolc del moviment proteccionista dels Estats Units. En aquest país, a la segona meitat del segle XIX, s'inicia una gran xarxa de parcs nacionals¹, fet que, tot i tenir unes arrels enciclopedistes, ja havia estat recollit en essència a la Declaració d'Independència dels Estats Units (1776) i, tant a conseqüència d'això com de molts altres factors es convertirà en realitat més endavant (Yellowstone 1872).

A principis del segle xx, es consolida la protecció dels espais naturals: es crea The National Park Service (EUA 1916), es promulguen els parcs de Covadonga i Ordesa (Espanya, 1918)... La Junta de Parques Nacionales, creada el 1917 i transformada en Comissaria de Parques Nacionales (1931), va publicar l'any 1933² una proposta d'espais que calia protegir de la qual en va cridar l'atenció el fet que no hi figurés cap espai català ni cap zona humida. Aquest segon aspecte no és d'estranyar si tenim present que les zones humides havien estat tradicionalment àrees que calia "sanejar", on s'incentivava la dessecació i, per tant, la seva desaparició. Aquestes accions tenen un origen antic i es basen en diversos motius molt interessants d'analitzar, però que s'escapen de l'objectiu d'aquest article.

Així, les grans zones humides ibèriques reben una protecció molt més tardana: Doñana (1969), Daimiel (1973)...³

A Catalunya, com és obvi, la planificació i la gestió de la natura no estava dins l'abast català. El III Congrés Excursionista Català, realitzat l'any 1914, va estudiar i proposar

a la Mancomunitat de Catalunya un pla de reserves⁴ que no es va arribar a aplicar mai.

L'any 1931, la Generalitat de Catalunya va encarregar un pla d'ordenació territorial (*Regional Planning*) que, tot i no passar d'avantprojecte, va tenir força transcendència per al futur. Aquest pla, a l'igual de la proposta espanyola, crida l'atenció que no donés cap tipus de protecció al delta de l'Ebre, seguint la norma de considerar aquestes àrees sota uns punts de vista molt diferents als dels proteccionistes.

L'any 1937, el Consell Municipal d'Amposta municipalitza les basses de l'Encanyissada i la Tancada, i els dona caràcter públic. Altres indrets del Delta nord, Canal Vell i les Olles, i del Delta sud, les salines de la Tancada (1937)⁵, perden aquest caràcter públic per impugnació de la propietat.

Posteriorment, el govern central aprofita aquest fet i, a través d'un acord amb una societat de caçadors integrada bàsicament per personatges rellevants de Barcelona, que havien construït la Casa de Fusta a l'Encanyissada i que hi practicaven la caça, va mantenir definitivament el caràcter públic.

La dècada 1975-1985 va ser una de les més complicades al delta de l'Ebre. A principis dels 70 l'arròs havia deixat de ser rendible i es va passar a un conreu extensiu a través del sistema "barrejat". L'expansió turística litoral i la crisi agrària propiciaren dues actuacions: Riumar al Delta nord i Eucaliptus al Delta sud. A principis dels 80 el conreu de l'arròs supera la crisi, el turisme s'estanca a la zona i es fixen nous objectius: l'ampliació del conreu amb dessecació de basses i la implantació de noves zones urbanitzables a costa dels sistemes

litorals, sovint públics o de dubtosa propietat privada.

A Espanya, amb la mort del general Francisco Franco (1975), s'inicia un intent d'homologació amb la resta de països occidentals. Durant el període 1975-1980 Espanya es troba immersa en canvis accelerats i importants que impedeixen una actuació decidida de l'Administració pública.

A Catalunya, l'any 1977, es nomena president Josep Terradellas, el 1979 s'aprova l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i el 1980 es realitzen les primeres eleccions al Parlament.

Amb un govern central ofegat de problemes i un govern català provisional, i més il·lusió que experiència, la societat civil pressiona per realitzar tota una modernització i planificació que no existia. Fruit d'aquest esperit apareix la publicació *Natura, ús o abús?* I es converteix en la base de la futura planificació territorial, quant a la conservació de la natura a Catalunya⁶.

L'any 1976 es presenta un projecte per urbanitzar la Punta de la Banya amb més de 100.000 turistes; el projecte de sanejament del Delta (1970) perd empena i les forces polítiques d'esquerra exigeixen una planificació i s'oposen a actuacions com les de la Punta de la Banya i similars (Fangar).

El 30 d'abril de 1977 es presenta a Amposta el treball interdisciplinari de la Institució Catalana d'Història Natural (ICHN) *Els sistemes naturals del delta de l'Ebre*⁷.

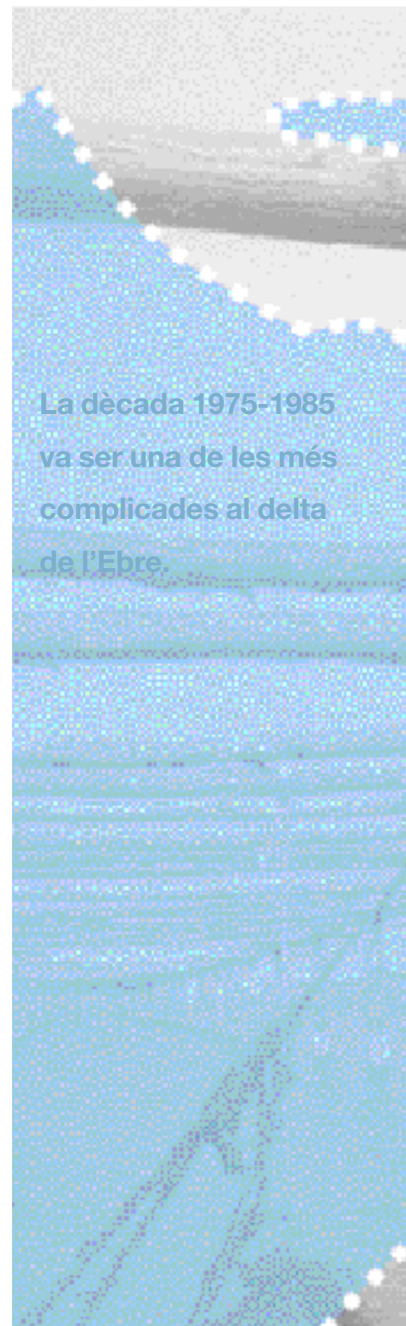
La Generalitat catalana provisional, a través del Conseller de Política Territorial i Obres Públiques, Narcís Serra, pressiona el govern central perquè actui a la Punta de la Banya i proposa crear-hi un refugi de caça (1978). L'Ajuntament d'Amposta des de les primeres eleccions municipals (1979) va abordar el tema del medi natural deltaic que li corresponia i el 30 d'octubre de 1979 va aprovar, amb acord de Ple, presentar un pla de protecció de les basses de l'Encanyissada i la Tancada que contemplava convertir-les en parc natural administrat per l'Ajuntament⁸, tal com preveia la recentment aprovada *Ley 15/1975 de Espacios Naturales Protegidos*, tot i que la major part de la superfície afectada pertanyia a l'Estat i calia negociar-ne

l'administració compartida o delegada. La Generalitat catalana provisional, a part de temes puntuals com els descrits a la Punta de la Banya, havia iniciat contactes urgents amb els ajuntaments (1978) per salvaguardar les zones més valuoses i en perill més imminent de desaparició. Aquestes àrees contrastaven, respecte a anteriors actuacions, pel pes que tenien les zones humides.

L'aigua es converteix arreu en un bé escàs i les zones litorals de la Mediterrània adquireixen un gran valor turístic, cosa que comporta la desaparició de les zones humides litorals. En l'àmbit legislatiu la reacció esdevé espectacular i coincideix amb un augment de la consciència proteccionista i la consolidació de la societat urbana: el projecte MAR amb una llista de 200 zones humides europees i del nord d'Àfrica (1965) on apareixen quatre zones de categoria A a Espanya: Daimiel, Doñana, l'Albufera de València i el delta de l'Ebre.

Arran del projecte MAR es reuneix a Ramsar (Iran) una convenció internacional que estableix les bases per a les zones humides d'importància internacional, especialment com a hàbitat d'aus aquàtiques (1975). L'Estat espanyol s'hi adhereix el 1982. La Unió Europea publica la Directiva sobre les aus (1979) en què hi té un gran pes l'ornitologia de les zones humides, i una visió poc equilibrada de la problemàtica conservacionista europea que no s'ha corregit fins fa poc amb la Directiva sobre conservació dels hàbitats naturals, i de la fauna i la flora silvestres (1992). També en l'àmbit internacional sorgeixen una sèrie de convenis que reforcen la protecció, directament o indirecta, d'aquestes zones: Washington (1973), Berna (1979) i Bonn (1979).

Davant d'aquesta situació internacional, la proposta parcial de l'Ajuntament d'Amposta respecte a la protecció del Delta no rep l'acceptació de la Generalitat. Tenint present que la protecció general consensuada fracassa, la proposta d'Amposta podia significar un revulsiu i no es va aprofitar l'oportunitat, possiblement per no assumir uns possibles riscos afegits a una operació prou delicada.

El fet és, però, que la creació del Parc Natural del Delta de l'Ebre es fa a través d'una estratègia parcial i similar.

La creació del Parc Natural

El govern català, que amb les eleccions al Parlament del març de 1980 deixa de ser provisional, impulsa decididament la creació d'espais protegits: Pedraforca (1982), Cadí-Moixeró (1983), Zona Volcànica de la Garrotxa (1982) i els Aiguamolls de l'Empordà (1983).

En el cas del delta de l'Ebre, les negociacions per a la declaració de parc natural amb la Generalitat estan estancades des del 1980. L'Ajuntament d'Ampostà pren la iniciativa i exigeix una solució, i les grans propietats, en veure la bona situació de l'arròs, intenten posar en producció el màxim de superfície de les seves finques transformant les zones naturals (erms). Després del fracàs dels projectes per urbanitzar la Punta de la Banya i el Fangar, i davant la nova estructura política, els moviments ecologistes i universitaris resten inactius.

Dins del marc d'aquestes transformacions, es construeix un canal de circumval·lació a la bassa del Canal Vell que aïlla la superfície d'aigua del canyar que l'envolta. Aquest canal permet regular els nivells d'aigua de la zona conreada sense afectar la bassa i es construeix de manera que es deixa lliure la connexió amb la badia del Fangar, sense hipotecar-ne la riquesa piscícola. La Societat de Pescadors de Sant Pere veu bé les actuacions, però l'Ajuntament de Deltebre, dirigit per independents en majoria absoluta, s'hi oposa per diferents motius i comencen una sèrie de manifestacions i contactes, fins i tot amb la Generalitat de Catalunya, a fi que s'aturin les obres de transformació en arrossars a la perifèria. El govern català que veia com se li escapava de les mans la protecció dels espais naturals del delta de l'Ebre, proposa com a solució declarar parc natural la zona afectada. Les converses van anar molt ràpid, el moviment s'inicia a principis de 1983 i a l'estiu d'aquell mateix any surt publicat el decret de creació del Parc Natural del Delta de l'Ebre. A la pràc-

tica, a la zona del Canal Vell, s'hi ha afegit la bassa de les Olles —dins el terme municipal del Perelló— i l'illa de Buda —al terme municipal de Sant Jaume d'Enveja. Bona part del terme municipal de Deltebre queda inclòs dins del Parc.

L'any 1983 no era un bon any per crear un parc natural al Delta: l'empenta de la transformació estava al màxim, els canals per regar estaven a punt de col·lapsar, el projecte de sanejament havia fracassat. A Sant Jaume d'Enveja, s'havien celebrat assemblees multitudinàries en contra d'aquest; els sectors implicats en les dessecacions utilitzaven la declaració de parc natural per captar les simpaties de la gent a qui "hipotecava" el futur. A favor es comptava que l'Ampolla no tenia ajuntament propi, que el Perelló hi estava a favor i que a Sant Jaume només havia afectat l'illa de Buda, una propietat privada amb una escassa relació amb la població i que, en cert sentit, no els molestava que pogués "perjudicar-ne" els propietaris. Davant d'una situació tan greu calia prendre la iniciativa, i més tenint present que el decret l'havien recorregut no tan sols els grans propietaris, sinó també el mateix govern central. Cal recordar que era l'etapa UCD de transferències i susceptibilitats generalitzades pel canvi d'estructures a l'Estat. D'una banda, aquesta iniciativa podia venir determinada per la voluntat de fer inversions que permetessin mostrar que el model de protecció que es volia era compatible amb el desenvolupament, creant infraestructures... Aquest camí va quedar tancat abans d'obrir-se. Les transferències no eren de recursos i l'endeutament del govern català s'havia disparat. D'altra banda, l'acció decididament proteccionista per salvar els aiguamolls de l'Empordà, uns terrenys declarats urbanitzables, havia hipotecat les actuacions d'envergadura a mig termini.

La gent del Delta té un sentit de la cooperació arrelat i arrossega una tradició històrica d'aïllament i marginació, les seves estructures socials s'han establert molt recentment i estan en ple procés de transformació i consolidació⁹. La presència de l'Administració pública al Delta, fins i tot

en l'àmbit local, ha estat quasi nul·la i es desconfia de la gent de fora perquè tradicionalment, tot i la poca riquesa existent, ha pres més que no pas ha deixat. Si a aquesta situació de desconfiança hi afegim que la presència de l'Administració tenia l'objectiu de crear i administrar un parc natural, en un país on les activitats primàries (agricultura, caça, pesca...) eren l'ocupació de quasi tothom, el resultat previsible no podia ser gaire esperançador, especialment si no es disposava de recursos per demostrar quin era el camí que es volia seguir. Des del Parc es va anar consolidant un personal laboral format quasi totalment per gent del país, amb un gran espectre quant a les idees, però amb il·lusió per salvar i millorar els sistemes naturals. Es va dissenyar un programa d'ús i gestió que permetia planificar, racionalitzar i clarificar els espais i que es va traduir en un augment de la riquesa biològica del Parc. Després de tenir garantida la conservació dels espais naturals, a través del programa i la redistribució del personal de vigilància, es va procedir a emprendre una difusió del Delta en l'àmbit català i internacional. El delta de l'Ebre, l'aïllament social del qual era resultat de la manca de comunicacions i infraestructures, era una zona gairebé desconeguda fins i tot per als catalans. La campanya va resultar espectacular, més encara perquè els mateixos habitants del Delta no comprenien què venien a veure tanta gent de fora. La gent del Delta, acostumat a viure en aquell món no comprenia que aquell microcosmos era insòlit, absolutament diferent a la resta del país: un gran riu en un país de barrancs, un entorn pla i sense pedres posat en un país muntanyenc i rocallós, un centenar de quilòmetres de platja verge on la costa és una escorça de formigó.

Tot i la manca de recursos, entre 1983-1986 es va practicar el model de parc natural que es desitjava i ara ja no es parlaria més de supòsits d'acció, sinó de realitats. La gent del Delta havia après a desconfiar de les paraules i ara tenia realitats. D'altra banda, el fet de tenir unes oficines administratives permetia mantenir contactes i pactar

l'ampliació del Parc a la resta del Delta, i fer-ho amb contactes multilaterals i multisectorials, preparar el futur d'aquest sense presses, serenament i amb voluntat de recollir tots els problemes i punts de vista per encabir-los i mirar que en el futur es disposés d'instruments adequats per solucionar-los.

L'any 1986 els tribunals van anul·lar, per defectes de forma, el decret de creació del Parc. Al mateix temps, fruit de les negociacions, que fins i tot incloïen els sectors que havien impugnat el Parc el 1983, es va realitzar una assemblea al saló de plens de l'Ajuntament d'Ampostà entre representants de la Generalitat de Catalunya, els ajuntaments i els representants socioeconòmics del Delta, i es va pactar l'ampliació del Parc a l'hemidelta dret: delimitació de l'espai, redacció del decret... El resultat va ser la publicació del Decret 332/1986 de 23 d'octubre (DOGC 17/12/86) de recreació del Parc: el que semblava la mort de l'espai protegit havia estat una metamorfosi que li havia permès despendre's dels vells vestits, l'emergència d'un nou Parc que comprenia gairebé totes les zones naturals del Delta sense que pràcticament ningú ho impugnés. S'acostava una etapa difícil: administrar el Parc, essent mereixedors de la confiança i la responsabilitat que s'hi havia donat i assolir l'objectiu de vetllar per la riquesa biològica dels espais que l'integraven, compatibilitzant-ho amb les activitats tradicionals que es desenvolupaven al Delta.

El desenvolupament del Parc Natural

Una gran part dels Parcs Naturals de Catalunya va néixer durant la primera legislatura del govern de la Generalitat, sorgida després de les primeres eleccions al Parlament el 1980. Aquest fet indica, d'una banda, l'interès del govern català per preservar el seu territori, ja que anteriorment a Catalunya només existien el Parc Nacional d'Aiguestortes, l'estany de Sant Maurici creat accidentalment l'any 1955 i l'anella de parcs periurbans de la Diputació de Barcelona,

nascuts amb una clara vocació proteccionista, tot i que en un marc de planificació urbanística; i, de l'altra, que les vicissituds i aprenentatges dels espais protegits serien paral·lels als del nostre govern.

Tot i que l'ICHN⁶ havia previst tres parcs nacionals a Catalunya, el ja existent al Pirineu, un altre al Massís dels Ports i un altre al delta de l'Ebre, aquesta figura no s'adeia massa amb la realitat d'una natura fortament condicionada a l'activitat humana. Així, la fórmula del parc natural resultava la més adient, sense que això significués rebaixar el grau de protecció dels espais més vulnerables o valuosos.

En el procés de creació del Parc, la iniciativa la va portar la Direcció General de Política Territorial del Departament de Política Territorial i Obres Públiques (DPTOP), tot i que la gestió es va compartir amb el Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca (DARP). L'anul·lació del decret de creació del Parc (1986) i la iniciativa negociadora del DARP en la seva ampliació a

l'hemidelta dret van invertir la situació inicial, i amb el nou decret (1986), en vigència fins avui, la iniciativa va correspondre al DARP fins el 1999. El DPTOP es va concentrar en els espais que administrava que, bàsicament, es reduïen al Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa. Durant aquests anys es va donar una increïble disparitat de criteris i recursos en la gestió dels espais protegits depenent del Departament que l'administrava: mentre el Parc de la Garrotxa tenia unes condicions materials i humanes equiparables a les dels parcs europeus, els parcs del DARP tenien uns recursos molt escassos que, d'altra banda, estaven en consonància amb el conjunt del Departament. Per contra, les competències de gestió corresponien al DARP i es donava la paradoxa que les zones amb greus i complexos problemes de gestió, com el Delta, tenien uns recursos molt migrats, però una gran capacitat de gestió. Aquests desequilibris van propiciar la iniciativa, proposada per l'administració del Parc i amb el vistiplau del DARP, que el DPTOP, parcialment integrat al nou Departament de Medi Ambient (DMA), adquirís la meitat de l'illa de Buda i la gestionés directament, i van complicar encara més la gestió d'un espai ja prou complex. Afortunadament, l'any 1999 es van unificar les competències dels dos departaments dins la Direcció General del Patrimoni Natural i del Medi Físic (DGPNUMF) del Departament de Medi Ambient, amb la qual cosa, i molt especialment al delta de l'Ebre, s'ha simplificat i racionalitzat la gestió, i millorat els recursos.

L'evolució de l'encaix del Parc, durant els quinze anys que va estar al DARP, va seguir una línia estable pel que fa als quadres tecnicoadministratius, però l'estructura departamental va patir molts canvis: Direcció General del Medi Rural, DG Patrimoni Forestal, DG del Medi Natural, però més que la denominació, els canvis van afectar els directors generals que hi havia al front, bàsicament: el vessant tecnicoadministratiu (Martín Arnaiz), prevenció i solució de punts conflictius (R. Graupera), eficiència (J. Santa-

cana), autofinançament (J. Peix), responsabilitat (A. Solé)...

Al DARP, l'autèntic drama d'aquesta etapa del Parc va ser l'escassetat de recursos per assolir els objectius i el que, en justícia, s'esperava del Parc. Les opcions d'esponsorització o de tendir a l'autofinançament no van ser la solució, ja que haurien acabat conduint a l'Administració pública a una situació caòtica i oposada a la seva essència i raó de ser. En aquesta situació, va ser providencial l'ajut que la Comissió de Salut i Medi Ambient de la Diputació de Tarragona va oferir al Parc, i que va permetre la realització d'importants fites: redefinir els límits de l'espai amb l'adquisició de finques, completar infraestructures... Cal destacar que aquesta línia no ha estat mai qüestionada per cap dels Presidents de la Diputació ni de la Comissió, independentment de la seva adscripció política. Ja s'ha comentat anteriorment que la gran onada de creació de parcs a Catalunya coincideix amb la consolidació de l'autogovern a Catalunya i el reforçament legislatiu internacional de les línies conservacionistes. En aquest mateix sentit, la Generalitat va aprovar el Pla d'Espais d'Interès Natural (DOGC 1714, de l'1 de març de 1993) on s'inclou el 20 % del territori de Catalunya; al delta de l'Ebre, a més del Parc s'hi van afegir 3.000 ha. Les àrees protegides van passar del 25 al 35 % del Delta. Aquest fet, molts el van considerar un incompliment del pacte de creació del parc natural i diverses entitats el van impugnar. Amb tot, la línia del Parc és la que s'ha utilitzat per definir els límits dels terrenys inclosos al Conveni de Ramsar i a la Directiva de protecció de les aus (DOCE 103, de 25 d'abril de 1979). Per contra, els límits proposats per a la nova Directiva hàbitats (DOCE 1206, de 22 de juliol de 1992) ha estat la línia del PEIN. Aquest fet i el que no s'hagi consultat als ajuntaments ha creat nous recels i malestar. Creiem que caldria seguir una mateixa línia, objectiva i consensuada a tots els nivells. Fer el contrari pot acabar resultant caòtic per a la mateixa Administració pública i crear un malestar innecessari.

La Unió Europea (UE), sota la pressió dels grups conservacionistes que desitgen que tot el Delta estigui protegit, pretén ampliar les àrees protegides, a causa de la no-coordinació de superfícies proposades per l'Administració catalana. Ampliació que, tenint en compte que els instruments de control urbanístic, fitosanitaris... ja existeixen, en aquests moments només comportaria complicacions i cap benefici.

Una línia molt més interessant han estat les mesures agroambientals cofinançades per la UE, el govern central i el català, que permet potenciar les línies de conservació tot ajudant i col·laborant amb la pagesia.

Un aspecte important de la gestió del Parc ha estat l'establiment d'una delimitació funcional d'aquest, que, en molts casos, el decret de 1986 establia de manera poc clara o adequada. Aquesta redefinició es contemplarà oficialment en el futur. És molt important tenir present que, per les seves característiques físiques i històriques, els espais litorals deltaics presentaven greus problemes per esbrinar-ne la propietat i l'estat. Aquesta conflictivitat era entre propietaris particulars, entre aquests i l'Administració pública, i interns a l'Administració. La Llei de costes i el mateix Parc han contribuït a clarificar la situació, després de nombrosíssims conflictes, alguns dels quals encara no estan definitivament resolts, però que és imprescindible solucionar, per poder dur una gestió adequada. Això ens porta a un altre tema important: un parc natural situat en bona part a la zona de domini públic marítimoterrestre i adscrit a la Direcció General de Costes del govern central, cosa que demana un alt grau de coordinació per fer possible una gestió correcta. Aquesta coordinació ha existit sempre i es pot qualificar de modèlica, fins el punt que ha permès i permet resoldre molts problemes mutus sense el més petit afany de protagonisme o marginació per part de cap de les dues administracions.

Altres aspectes importants són la planificació general del Delta i la millora de la protecció i la gestió de les zones naturals. Quant a la planificació general, s'ha confec-

Una línia molt
interessant han estat
les mesures
agroambientals
cofinançades per la UE.

El problema més greu plantejat ha estat la degradació de l'Encanyissada, la bassa més gran de Catalunya amb unes 1.200 ha.

cionat el pla director del delta de l'Ebre, del qual de moment se n'aplica el vessant restrictiu, i cal esperar que també es farà amb la realització de les previsions d'infraestructures planificades.

Quant a la protecció i la conservació dels espais inclosos al Parc, s'han declarat reserves i refugis de fauna salvatge (Fangar, Canal Vell, Garxal, illa de Buda, la Tancada) que s'han sumat als existents (Punta de la Banyia i illa de Sapinya). Altres vegades tot i incorporar-se a reserves o àrees de caça controlades, actuen de zones de refugi de la mateixa zona cinegètica (Zona XII). Precisament, per a les activitats cinegètiques, a més de tenir una planificació territorial que mai no havia existit, i d'haver-se creat una xarxa de refugis on no es pot caçar que inclou més de la meitat del Parc, s'ha establert un sistema de contingents que ha contribuït a la recuperació de diverses espècies. Quant a la planificació territorial, el Parc ha realitzat una important tasca de gestió dels seus sistemes naturals. El problema més greu plantejat ha estat la degradació de l'Encanyissada, la bassa més gran de Catalunya amb unes 1.200 ha, on havien desaparegut la vegetació aquàtica i els animals associats. La col·laboració amb la Comunitat de Regants i els caçadors va propiciar una sèrie d'actuacions que han suposat una de les regeneracions ambientals més importants que s'ha fet a Europa en les darreres dècades. Les fotges, per exemple, que feia 20 anys que havien desaparegut de la zona han arribat a 30.000 exemplars (hivern 1999/2000), gairebé 10 vegades les existents a tot el Delta en crear-se el Parc; o la capacitat d'acollida de desenes de milers d'ànecs que vénen a partir de l'agost a conseqüència de la dessecació dels seus hàbitats a Doñana i Daimiel. En el cas del Canal Vell, la gestió hidrològica ha estat tradicionalment sota la responsabilitat de la Comunitat de Regants i la Societat de Caçadors de Sant Miquel amb resultats que sempre han estat bons.

Els problemes actuals se centren en petites basses com la de les Olles, els problemes de la qual tenen una fàcil solució tècnica,

però costosa (dragatge i trasllat de l'estació de bombament).

Sovint, quan pensem en l'administració d'un parc natural veiem quasi exclusivament la tasca dels tècnics i els científics relacionats amb la natura; però l'aparell administratiu és la base sobre la qual es desenvolupa aquesta activitat i que es realitza en base a les esperances que, com a ciutadans, tenim posades en l'Administració. Una altra funció bàsica, complexa i delicada és el servei de vigilància. El Servei d'Agents Rurals ha destinat una patrulla al Parc que ha resultat fonamental per assolir els objectius marcats pel decret de creació del Parc. A banda dels agents rurals integrats als serveis del Parc, tot i estar adscrits a diferents serveis, estan els guardes de reserves de fauna que depenen del Servei de Protecció i Gestió de la Fauna, alguns procedents dels antics serveis cinegètics de l'Estat, anteriors a la mateixa Generalitat, d'altres, més joves, porten responsabilitats tant importants com el control de la Punta de la Banyia.

Temporalment es contracten vigilants per salvaguardar les àrees més importants durant la nidificació i, puntualment, els voluntaris realitzen tasques complementàries. En el nostre cas, no podíem demanar ni més abnegació ni responsabilitat i, aquesta actitud, fa que fins i tot els guardes que ja no estan al Parc els recordem amb afecte i alta consideració humana i professional.

Per les característiques de l'espai, s'han potenciat les infraestructures per a tasques ornitològiques (Centre de Recuperació de Fauna Salvatge del Canal Vell) i ictiològiques (centre piscícola del Poblenou del Delta) que donen suport als treballs de recuperació de diferents espècies, sovint endèmiques i en perill d'extinció. Aquestes infraestructures acullen estudiants d'arreu d'Europa, especialment biòlegs i veterinaris, que adquireixen coneixements pràctics de gestió i contribueixen al bon funcionament dels centres.

El Parc ha estat la base per a la creació d'un grup de voluntaris, dues cooperatives de serveis d'educació i informació ambiental, una escola taller; s'han editat diverses mono-

grafies de la zona, d'ocells, de peixos, d'arbres, de vegetació aquàtica; dues revistes, una de trimestral amb informació sobre les activitats, i una altra sense periodicitat fixa de caràcter científic; a més de molt material de divulgació i pedagògic. I un centre de documentació que recull la diversitat d'estudis i publicacions naturalístics especialment del Delta.

Pel que fa a les infraestructures, s'han construït un carril bici que travessa el Delta sud seguint les basses de l'Encanyissada i la Tancada, dotze observatoris, itineraris naturalístics, dos grans centres d'informació, l'Ecomuseu, un centre d'educació ambiental, la Casa de Fusta i s'hi ha instal·lat una exposició monogràfica sobre les basses i una altra sobre el Delta a l'Ecomuseu, on hi ha també una exposició ictiològica de les espècies deltaïques, i infraestructures operatives: garatges, magatzems, cases per als guardes i personal de recerca.

Perspectives

- Cal finalitzar els treballs hidrològics de regeneració de molts hàbitats (Encanyissada, Tancada, Les Olles...).
- Cal millorar la situació d'algunes espècies, que no s'ha aconseguit fins ara (bitó, reproducció de l'arpella...).
- Cal continuar clarificant la propietat d'algunes zones del Parc i adquirir-les o arribar a acords satisfactoris com ha estat el cas del Canal Vell (salines de la Trinitat, ullals de l'Arispe...).
- Cal resoldre temes d'àrees no compreses dins del Parc, però que no es poden oblidar, i en aquest cas, deixar la responsabilitat a mans d'ONG, ja que tot i que sovint acaben amb la conflictivitat, no solen resoldre els problemes fonamentals de conservació, fins i tot poden quedar pitjor ("Niño Perdido", ullals de Panxa i Carrova...).
- Cal trobar una solució al problema de la regressió deltaica i moderar la despesa inacabable d'estudis que semblen mostrar més incapacitat de decisió que desig de coneixement.

- Caldria establir una xarxa de carrils bici que permetés recórrer el Delta amb bicicleta sense riscos, com passa actualment.
- Caldria realitzar un pla d'eliminació de la xarxa elèctrica a l'interior dels espais naturals, com s'ha fet a la zona pública de l'illa de Buda.
- Cal regular la navegació fluvial per l'Ebre (velocitats, àrees i distàncies de seguretat de les zones protegides...).
- Cal complementar les àrees de circulació de bicicletes i les infraestructures públiques del Parc (miradors, centres d'informació...) amb àrees de descans i lleure distribuïdes estratègicament.
- Cal continuar la línia de mesures agroambientals, ampliar-les a noves activitats agràries i a nous sectors (pesquers i marisquers...).

Hi ha molts altres temes, alguns dels quals no s'han exposat perquè estan en vies de resolució, però, en qualsevol cas, les solucions sovint resulten interdepartamentals i aquestes són, precisament, les més difícils de trobar. Com diu la mítica publicació de la Institució Catalana d'Història Natural⁶, a les dues edicions publicades: "Cap de les zones tractades específicament en aquesta obra (es refereix a l'àrea dels Països Catalans) presenta una tan notable acumulació de motius d'interès i de controvèrsia com el delta de l'Ebre". Malgrat això, els sistemes naturals del Delta tenen una consolidada protecció i els seus habitants l'han assumit com una tasca pròpia. Avui, és cert que a Europa el temps va a favor d'aquesta protecció, les activitats primàries de producció cada dia van més lligades a la conservació i això permet no tan sols la supervivència del medi rural, sinó també la del medi natural i s'arriba al punt de retrobament i complementarietat que al Delta mai no s'ha perdut. L'existència de l'espai protegit ha propiciat el reforçament d'una activitat d'oci que complementa i diversifica l'activitat socioeconòmica tradicional, però cal fer-ho ben fet. Si el Delta ha de ser el que és, una gran àrea natural, ho ha de ser dins del marc i les característiques europees, no s'hi val a posar restriccions sense

oferir alternatives, ni a parlar de futur sense resoldre el present. És impensable que no es pugui passejar en condicions amb bicicleta pel Delta, o que les línies elèctriques acompanyin a totes les zones i infraestructures naturals, o que les carreteres per on circulen milions de visitants vagin a càrrec dels pagesos, com al segle passat quan aquests eren els únics que les utilitzaven i construïen... En qualsevol cas, els reptes, al nostre país, sempre han estat un estímul i, mirant enrera, es veu que el camí recorregut és llarg i el futur clar. Si s'ha arribat fins aquí en unes condicions tan precàries, el futur esperançador, que ja ha començat, permet ser del tot optimista pel que fa al patrimoni humà i natural que alberga el delta de l'Ebre.

Referències

- ¹ F. Tilden. *The National Parks*. 6a. edició. A. Knopf. New York, 1978.
- ² E. Hernandez-Pacheco. *La Comisaria de Parques Nacionales y la Protección a la Naturaleza en España*. Ministerio de Agricultura. Madrid, 1993.
- ³ BOE. "Espacios Naturales Protegidos". Madrid, 1986.
- ⁴ F. Gurrusera. *Parcs Naturals de Catalunya*. Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1997.
- ⁵ R. López Perales. *Historia de Amposta*. Ajuntament d'Amposta, 1975.
- ⁶ R. Folch i Guillen i alt. *Natura, ús o abús?* ICHN, 1976.
- ⁷ AAVV. *Els sistemes naturals del delta de l'Ebre*. ICHN. Barcelona, 1997.
- ⁸ Ajuntament d'Amposta. *Butlletí d'informació local* núm. 150. Amposta, 1979.
- ⁹ R. Martí Comes. *El delta de l'Ebre*. Terra Nostra. Barcelona, 1989.